

Annelerin Emzirme Öz-yeterlilik Algıları İle Emzirme Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

The Relation Between Breastfeeding Self-Efficacy and Breastfeeding Success in Mothers

KEZBAN YENAL*
MERLİNDA ALUŞ TOKAT**
YETER DURGUN OZAN***
ÖZLEM ÇEÇE****
FATMA BAKILAN ABALIN*****

Geliş Tarihi: 10.06.2013, Kabul Tarihi: 22.07.2013

ÖZET

Giriş: Emzirme başarısı birçok faktörden etkilenmektedir. Emzirme başarısını etkileyebilecek önemli faktörlerden birinin emzirme öz-yeterlilik algısı olduğu belirtilmektedir.

Amaç: Doğum sonrası dönemde annelerin emzirme öz-yeterlilik algısı ile emzirme başarısı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı bir çalışmadır. İzmir’de, 3 devlet ve bir üniversite hastanesinde yapılmıştır. Ocak 2011-Aralık 2012 arasında örneklem kriterlerine uyan toplam 220 kadın örnekleme oluşturmuştur. Örnekleme, 18 yaşından büyük, miadında ve sağlıklı doğum yapan, okuma yazma bilen, Türkçe konuşan, emziren, emzirmeye engel bir kronik hastalığı olmayan, çalışmaya katılmaya gönüllü kadınlar oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak; tanımlayıcı özelliklere ilişkin veri toplama formu, postnatal emzirme öz-yeterlilik ölçeği kısa form, LATCH emzirme değerlendirme aracı kullanılmıştır.

Bulgular: Annelerin, yaş ortalamaları 26.7, %44.5’i ilkököl mezunu, %85.5’i ev hanımıdır. Doğum şekilleri, %37.2’si vaginal, %62.8’i sezaryen ile doğumdur. Kadınların %59.1’inin emzirme deneyimi vardır. Kadınların postnatal emzirme öz-yeterlilik puan ortalaması 59, LATCH puan ortalaması 8.4 bulunmuştur. Yapılan korelasyon analizinde, annelerin postnatal emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları ile LATCH emzirme başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (r: 0.504, p: 0.000).

Sonuç: Emzirme öz-yeterlilik algısı ile emzirme başarısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Emzirme hemşireleri/ebelelerinin emzirme başarısını artırmak için annelerin emzirme öz-yeterlilik algılarını güçlendirmeleri önemlidir.

Anahtar kelimeler: Emzirme; öz-yeterlilik; emzirme başarısı.

ABSTRACT

Introduction: Breastfeeding success is affected by a number of factors. Breastfeeding self-efficacy was thought to be among the important factors that might affect breastfeeding success.

Aim: To investigate the relation between breastfeeding self-efficacy and breastfeeding success of mothers during the postnatal period.

Methods: This descriptive study was conducted in 3 state hospitals and one university hospital in İzmir. A total of 220 women who met the sample criteria, participated in the study between January 2011 and December 2012. The sample consisted of women who were older than 18 and literate, had full-term and healthy births, spoke Turkish, breastfed, had no chronic disease that would prevent breastfeeding, and volunteered to participate in the study. A data-collection form regarding defining characteristics, a Breastfeeding Self-Efficacy Short Form Scale and a measurement of breastfeeding success using the LATCH Assessment Tool were used to collect data.

Results: The average age of the mothers is 26.7 years. 44.5% of women are primary school graduates and 85.5% are housewives. Regarding the delivery method, 37.2% had vaginal and 62.8% had caesarean delivery. 59.1% of women are breastfeeding. While the average score of postnatal breastfeeding self-efficacy of women was 59, the average score of LATCH was 8.4. As a result of the correlation analysis, a statistically significant and positively moderate relation was determined between the score averages of postnatal breastfeeding self-efficacy of mothers and score averages of LATCH breast feeding success (r: 0.504, p: 0.000).

Conclusion: It was determined that a positive significant relationship between breastfeeding self-efficacy and breastfeeding success exists. It is important for breastfeeding nurses/midwives to strengthen the breastfeeding self-efficacy perceptions in mothers in order to increase breastfeeding success.

Key words: Breastfeeding; self-efficacy; breastfeeding success; nurse.

* K Yenil, Yard. Doç. Dr.
Şifa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
Tel.: 0 505 785 03 61 Faks: 0 232 308 0 308
e-posta: kezban.yenal@gmail.com

** M Alus Tokat, Yard. Doç. Dr.
Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Tel.: 0 505 525 08 26 Faks: 0 232 412 47 98
e-posta: merlinda_alus@yahoo.com

*** Y Durgun Ozan, Araş.Gör. Dr.
Dicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksekokulu
Tel.: 0 505 265 26 93 Faks: 0 412 248 84 51
e-posta: yeter_ozan@hotmail.com

**** Ö Cece, Araş.Gör.
Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Tel.: 0 530 950 77 36 Faks: 0 232 412 47 98
e-posta: nr.ozlemcece@hotmail.com

***** F Bakılan Abalı, Ebe
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Tel.: 0 505 231 84 65 Faks: 0 232 243 15 30
e-posta: fotosabali@hotmail.com

Giriş

Emzirme sağlıklı bir toplum oluşturmada önemli etkenlerden biridir. Anne sütü, bebeğin gereksinim duyduğu besin maddelerini uygun miktar ve kalitede içeren tek fizyolojik bebek besinidir. Hem anne hem de bebek sağlığını olumlu etkiler.^[1]

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF=The United Nations Children's Fund) bebeklere ilk altı ay sadece anne sütü verilmesini ve ek gıdalarla beraber iki yaşına kadar emzirilmesini önermektedir. Ancak dünyada emzirme oranları istenilen düzeyde değildir. Altı aydan küçük bebeklerde sadece anne sütü ile beslenenlerin oranı %1'den %89'lara kadar değişiklik göstermektedir.^[2] Bazı ülkelerdeki emzirmeye başlama ve ilk altı ay sadece anne sütü alma oranları sırayla, Amerika'da %73.9, %13.6, Kanada'da %90.3, %14.4, Avusturya'da %93.2, %13.6 olarak belirtilmiştir.^[3] Türkiye'de emzirme, anneler tarafından çok tercih edilen ve çevre tarafından desteklenen bir davranıştır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) Türkiye'de bebeklerin neredeyse tamamının doğumdan sonraki ilk aylarda anne sütü ile beslendiğini fakat çok erken dönemde (%60) ek gıdalara başladığını göstermektedir.^[4]

Çalışmalarda ek gıdalara erken başlama ve emzirmeyi erken dönemde kesme nedeni olarak, annelerin emzirmede yaşadıkları güçlükler gösterilmektedir. Annelerin etkili emzirip emziremedikleri ve/veya sütünün yeterli olup olmadığı konusundaki kaygıları emzirme konusunda hissettiği öz-yeterliliğini de etkileyebilmektedir.^[5-8] Öz-yeterlilik kavramı ilk olarak Bandura tarafından tanımlanmıştır. Öz-yeterlilik, belirli bir davranışı/işi yerine getirebilme konusunda bireyin hissettiği yeterlidir. Bireyin bir aktivite için hissedeceği motivasyonu belirlemektedir. Olumsuz deneyimler motivasyon üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.^[9]

Emzirme başarısı farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Yapılan bazı tanımlar şu şekildedir; "Emzirme süresi emzirme başarısını göstermektedir". "Başarılı emzirme, annenin kendini başarılı hissetmesidir". Diğer bir tanımda ise; "başarılı emzirme, anne ve bebeğin ihtiyaçlarının karşılıklı tatmin olmasıyla sonuçlanan interaktif bir süreç" olarak tanımlanmaktadır.^[9-12]

Dennis ve Faux'a göre annenin emzirme öz-yeterlilik algısı; annenin emzirip emzirmeyeceğini, bunun için ne kadar çaba sarf edeceğini, emzirmeye ilişkin düşüncelerini ve duygularını etkilemektedir.^[13] Dolayısıyla annenin emzirmeye istekli olması emzirme başarısını artırmada önemli bir etken olabilir. Emzirme başarısı ile emzirme öz-yeterlilik algısının birbiriyle pozitif ilişkide olduğu düşünülmüştür. Bu çalışma ile emzirme öz-yeterlilik ile emzirme başarısı arasındaki ilişki saptanarak özellikle emzirme danışmanlığı yapan ana çocuk sağlığı hemşirelerinin uygulamalarına katkı sağlanması planlanmaktadır. Hemşirelerin emzirme başarısını etkileyebilecek tüm faktörleri bilmesi ve buna yönelik uygun girişimlerde bulunması önemlidir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, doğum sonrası emzirme öz-yeterlilik algısı ile emzirme başarısı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, emzirme öz-yeterlilik algısı ile emzirme başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırma, İzmir'de bulunan doğum sayılarının yüksek olduğu üç devlet ve bir üniversite hastanesinde yürütülmüştür. Dört hastanenin ortak özelliği bebek dostu hastane olması ve alanında özelleşmiş hemşirelerin olmasıdır. Ocak 2011-Mart 2013 tarihleri arasında örneklem kriterlerine uyan toplam 224 kadın olasılıksız örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Kadınlardan dördü araştırmaya katılmayı reddetmiştir ve sonuçta toplam 220 kadın ve bebeği örnekleme oluşturmuştur.

Araştırmanın örnekleme büyüklüğü Tokat ve Okumuş'un (2009) yılındaki doktora tezi^[14] temel alınarak, NCSS-PASS 2008 (Statistics, Graphics, Power Analysis & Sample Size Program) programında, Tip I hata 0.05, Tip II hata 0.20 olarak kabul edilerek hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda örnekleme sayısının en az 82 olması gerektiği saptanmıştır.

Örnekleme alma kriterleri:

18 yaşından büyük, okuma yazma bilen, Türkçe konuşabilen, miadında ve sağlıklı doğum yapan (38-42 haftalık, 2500-4000gr doğan, 5. Dakika APGAR'ı 7 ve üzerinde doğan, bilinen konjenital hastalığı olmayan), emziren ve emzirmeye engel bir kronik hastalığı olmayan kadınlar örnekleme oluşturmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanacağı hastanelerden yazılı izin alındıktan sonra, Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel (İnvaziv) Olmayan Klinik Araştırmalar Değerlendirme Komisyonu'ndan etik izin alınmıştır. Araştırmaya seçilen örnekleme gönüllülük esas alınarak araştırmaya katılmayı kabul eden bireyler, araştırmanın amacı ve uygulanması hakkında bilgilendirilmiş ve sözel izin alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak; tanımlayıcı veri formu, emzirme öz-yeterlilik ölçeği-kısa şekli, LATCH emzirme değerlendirme aracı kullanılmıştır.

Tanımlayıcı veri formu

Bu form kadınların sosyo-demografik ve obstetrik özellikleri ile önceki emzirme deneyimlerini saptamak amacıyla oluşturulmuştur. Form literatüre dayalı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.^[8-10,13,15] Formda 10'u açık uçlu, 11'i çoktan seçmeli olmak üzere toplam 21 soru bulunmaktadır.

Postnatal emzirme öz-yeterlilik ölçeği-kısa form

Emzirme Öz-Yeterliliği Ölçeği ilk olarak Dennis ve Faux (1999) tarafından 33 maddelik bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Bu ölçek, annelerin emzirmeye ilişkin kendilerini ne kadar yeterli hissettiklerini değerlendirmektedir. Ölçekte yer alan tüm maddeler pozitif anlam taşımaktadır. Yapılan pilot çalışmada Cronbach alfa değeri 0.96 bulunmuştur. İç tutarlık analizine göre madde fazlalığı olduğu saptanmış ve analizler sonucunda madde-toplam korelasyonu 0.60'ın altında olan maddeler çıkarılarak 14 maddelik yeni Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği'nin kısa şekli oluşturulmuştur.^[13,16] Bu ölçeğe ait kısa formun Cronbach alfa değeri 0.94 bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği için faktör analizi, bilinen grup karşılaştırılması, öz-sayı ve annelik ruh hali ile korelasyon analizi yapılmıştır. Tahmini geçerlilik için ise annenin emzirme öz-yeterliliği ile postnatal 4. ve 8. haftadaki emzirme durumu değerlendirilmiştir. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği-Kısa Formu emzirme öz-yeterliliğini değerlendiren toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipte ölçek olup, hiç emin değilim (1 puan) ve her zaman eminim (5 puan) şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçekten minimum alınabilecek puan 14, maksimum puan 70'tir. Ölçeğin kesme noktası yoktur ve puanın artması emzirme öz-yeterliliğin yüksek olması anlamına gelmektedir. Dennis bu ölçeğin postnatal dönemde uygulanmasının uygun olduğunu belirtmiştir. Fakat ölçek maddelerinde "gelecek zaman" ifadesi kullanılarak bu ölçeğin gebelik döneminde de kullanımının mümkün olduğunu belirtmiştir.^[13,16] Ölçeğin Türkçe uyarlaması Aluş-Tokat ve Okumuş (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin cronbach alfa değeri 0.86 bulunup, güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır.^[15]

LATCH emzirme değerlendirme aracı

Emzirmenin değerlendirilmesinde kullanılan ölçüm araçlarından biri LATCH'tır. LATCH Emzirme Tanılama Ölçüm Aracı 1986 yılında puanlama yöntemi açısından APGAR skor sistemine benzetilerek oluşturulan bir araçtır, değerlendirmesi hızlı ve kolaydır. Bu ölçüm aracı, emzirme tanılmasını objektif olarak yapmak, emzirme problemlerini saptamak ve eğitim planı yapmak, sağlık çalışanları arasında ortak dil oluşturmak ve araştırmalarda kullanılmak üzere (longitudinal çalışmalarda emzirme başarısını belirlemek) geliştirilmiştir.^[17,18] Bu ölçüm aracı beş değerlendirme kriterinden oluşmakta olup, bu kriterlerin İngilizce karşılığının ilk harflerinin birleşiminden oluşmaktadır.

LATCH'ın değerlendirme kriterleri;

L	Memeyi tutma (Latch on breast)
A	Bebegün yutma hareketinin görülmesi (Audible swallowing)
T	Meme ucunun tipi (Type of nipple),
C	Annenin meme ve meme ucuna ilişkin rahatlığı (Comfort bresat/nipple)
H	Bebegi tutuş pozisyonudur (Hold).

Her madde 0-2 puan arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 10'dur.^[17] Ölçüm aracının kesme noktası yoktur ve LATCH puanı yükseldikçe emzirme başarısının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. LATCH Emzirme Tanılama Ölçüm Aracı'nın güvenilirliği Amerika'da, Adams ve Hewell tarafından 1997 yılında yapılmış ve bağımsız gözlemciler arası uyum yüzdesi %94.4 olarak bulunmuştur.^[18] Türkiye'de güvenilirliği Yenel ve Okumuş (2003) tarafından yapılmış ve Chronbach alfa değeri 0,95 olarak saptanmıştır.^[19]

Veri Toplama

Veriler doğum sonrası kliniklerde ilk 24-48 saat içinde taburculuktan önce toplanmıştır. Bu zaman diliminin seçilme nedenleri; emzirmeye ilişkin problemlerin en yoğun olarak doğum sonrası erken dönemde yaşanması^[12] ve emzirme öz-yeterlilik algısının ilk dönemde daha düşük olup, deneyimle birlikte artmasıdır.^[15] Verilerin toplandığı aşamada tüm anneler emzirme hemşireleri tarafından değerlendirilip, rutin bakım almıştır.

Tanımlayıcı verilerin ve emzirme öz-yeterlilik ölçek verilerinin toplanmasında yüz yüze görüşme yöntemi, LATCH skalasını değerlendirebilmek için ise emzirme anında gözlem metodu kullanılmıştır. Emzirme anı bir araştırmacı tarafından gözlenmiştir. Emzirme gözlenirken doğum sonrası ilk 24-48 saat içindeki herhangi bir spontan emzirme zamanı beklenmiştir. Herhangi bir müdahalede bulunmadan emzirme izlenmiş ve LATCH skalası anında doldurulmuştur. Formların doldurulma süresi yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Veri Değerlendirilmesi

Veri değerlendirilmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Veri değerlendirilmesinde tanımlayıcı özellikler sayı, yüzde, ortalama olarak hesaplanmıştır. Emzirme öz-yeterlilik algısı ile emzirme başarısı arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, İzmir ilinde bulunan üç devlet ve bir üniversite hastanesindeki anneler ve bebekleri ile sınırlandırılmıştır, sonuçlar sadece bu gruba genellenebilir.

Tablo 1: Annelerin Tanımlayıcı Özellikleri

TANIMLAYICI ÖZELLİKLER		n	%
EĞİTİM DURUMU	Okur-yazar	20	9.1
	İlkokul	98	44.5
	Ortaokul	49	22.3
	Lise	35	15.9
	Üniversite ve üzeri	18	8.2
ÇALIŞMA DURUMU	Çalışıyor	32	14.5
	Çalışmıyor	188	85.5
GELİR DURUMU	Gelir giderden fazla	8	3.6
	Gelir gidere eşit	137	62.3
	Gelir giderden az	75	34.1
YAŞ ORTALAMASI		26.73±6.13	

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 26.73'tür. Kadınların %44.5'i ilkököl mezunu, %85.5'i ev hanımı, %62.3'ü gelirinin giderine eşit olduğunu belirtmiştir (Tablo 1). Annelerin %88.2'si devlet hastanesinde, %42.7'si spinal anestezi ile sezaryen doğum yapmıştır. Kadınların %71.8'i isteyerek gebe kaldığını belirtmiştir. Annelerin %45'i bebeklerine bir saatten daha geç dokunduklarını, %57.7'si bir saatten daha uzun süre sonra emzirebildiğini, %61.8'i ilk emzirmede sorun yaşamadığını, %51.4'ü emzirme konusunda eğitim almadığını, eğitim alanlar %41.4 oranında ebe ve hemşirelerden eğitim aldıklarını belirtmiştir. Bebeklerin doğum ağırlığı ortalaması 3285.58 gr. olup %50'si kızdır. Annelerin %59.1'inin emzirme deneyimi bulunmaktadır. Emzirme deneyimi olan anneler, önceki bebeklerini 4.94 ay sadece anne sütü ile, 15.23 ay ek gıdalarla birlikte emzirdiklerini belirtmiştir. (Tablo 2). Annelerin Postnatal Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği'nden aldıkları puan ortalaması 59.49, LATCH puan ortalamaları 8.40 olarak bulunmuştur. Yapılan korelasyon analizinde, annelerin Postnatal Emzirme Öz-yeterlilik Ölçeği Puan ortalamaları ile LATCH Emzirme Başarı Puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0.504$, $p<0.000$) (Tablo 3, Grafik 1). Korelasyon gücü $r=0.00-0.25$ çok zayıf, $r=0.26-0.49$ zayıf $r=0.50-0.69$ orta, $r=0.70-0.89$ güçlü, $r=0.90-1.0$ çok güçlü olarak değerlendirilmiştir.^[20]

Tartışma

Bu araştırmada, annelerin Postnatal Emzirme Öz-yeterlilik Ölçeği puan ortalamaları ile LATCH emzirme başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Meedy ve ark. (2010) tarafından yapılan bir sistematik incelemede postnatal dönemde ilk altı aydaki emzirme süresinin, kadının emzirme isteği ve öz-yeterliliğine bağlı olarak pozitif yönde arttığı belirtilmiştir.^[21] Varga'nın 2005 yılında yaptığı çalışmada da emzirmeye istekli

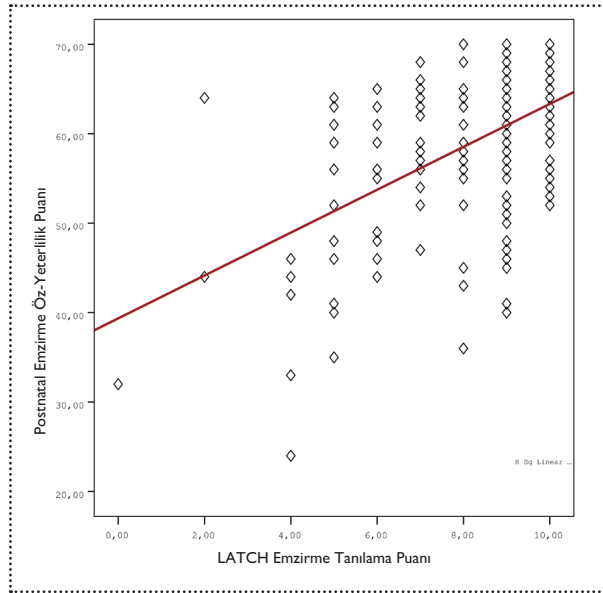
Tablo 2: Annelerin Doğum ve Emzirmeye İlişkin Özelliklerinin Dağılımı

DOĞUMA İLİŞKİN ÖZELLİKLER		n	%
DOĞUMUN YAPILDIĞI HASTANE	Üniversite hastanesi	26	11.8
	Devlet hastanesi	194	88.2
DOĞUM ŞEKLİ	Normal spontan doğum	72	32.7
	Epidural anaestezi ile normal doğum	10	4.5
	Epidural anestezi ile sezaryen	21	9.5
	Spinal anestezi ile sezaryen	94	42.7
İSTEMLİ GEBELİK	Genel anestezi ile sezaryen	23	10.5
	Evet	158	71.8
	Hayır	62	28.2
EMZİRMEYE İLİŞKİN ÖZELLİKLER			
BEBEĞE DOĞUMDAN SONRA DOKUNMA ZAMANI	Hemen (doğar doğmaz)	32	14.5
	İlk yanm saat içinde	42	19.1
	İlk bir saat içinde	47	21.4
DOĞUMDAN SONRA İLK EMZİRME ZAMANI	Bir saatten uzun süre sonra	99	45.0
	İlk yanm saat içinde	36	16.4
	İlk bir saat içinde	57	25.9
İLK EMZİRMEDE SORUN YAŞAMA DURUMU	Bir saatten uzun süre sonra	127	57.7
	Evet	84	38.2
EMZİRMEYE İLİŞKİN EĞİTİM ALMA DURUMU	Hayır	136	61.8
	Evet	107	48.6
EĞİTİMİN ALINDIĞI KAYNAK	Hayır	113	51.4
	Doktor	2	0.9
	Ebe/Hemşire	91	41.4
	Aile/Arkadaş	7	3.2
	Televizyon	3	1.4
	Kitap ve dergiler	4	1.8
*BEBEĞİN DOĞUM AĞIRLIĞI		3285.58±443.61	
BEBEĞİN CİNSİYETİ	Kız	110	50.0
	Erkek	110	50.0
ÖNCEKİ DOĞUMLARDA BEBEKLERİN EMZİRME DURUMU	Evet	130	59.1
	Hayır	3	1.4
*TAM EMZİRME SÜRESİ		4.94±2.33	
*TOPLAM EMZİRME SÜRESİ		15.23±8.99	
*Ortalama olarak verilmiştir			

olan kadınların emzirme sürelerinin daha uzun olduğu saptanmıştır.^[22] Bu çalışmalar bizim araştırmamızın sonucunu destekler nitelikte olup emzirme başarısı ile öz-yeterlilik arasındaki pozitif ilişkiyi doğrulamaktadır.

Tablo 3: Annelerin Postnatal Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeğinden ve LATCH Emzirme Tanılama Ölçüm Aracından Aldıkları Puanların Korelasyon Analizi Sonuçları (N:220)

ÖLÇEKLER	EN DÜŞÜK PUAN	EN YÜKSEK PUAN	X±SS	test
POSTNATAL EMZİRME ÖZ-YETERLİLİK ÖLÇEĞİ (1-5)	24.00	70.00	59.49±8.46	p=0.000 r=0.504
LATCH EMZİRME TANILAMA ÖLÇÜM ARACI (0-2)	0.00	10.00	8.40±1.77	

Şekil 1: Annelerin postnatal emzirme öz-yeterlilik puanı ile LATCH emzirme tanılama puanı arasındaki ilişki (N:220)

Literatürde gebelik dönemindeki kadınların emzirme öz-yeterliliğini artırmaya yönelik girişimler yapılan çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalarda deney grubundaki kadınların doğum sonrası dönemde kontrol grubuna göre sadece anne sütü verme ve toplam anne sütü verme süresinin daha uzun olduğu^[23, 24] ve emzirme başarılarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.^[14] Hannula ve ark.'nın (2008) 2000-2006 yılları arasında yapılan araştırmalardan oluşturduğu sistematik derlemede 36 araştırma incelenmiştir. Sonuçta annelerin gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde emzirmeye ilişkin

desteklenmesinin ve cesaretlendirilmesinin emzirmeyi olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.^[25] Bu deneysel çalışmaların sonuçları ve bu araştırmanın sonucu anneler eğer kendilerini emzirme konusunda yeterli ve başarılı hissediyorlarsa veya bu konuda desteklenip öz-yeterlilikleri yükseldiyse emzirme başarılarının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

White (2002) tarafından yapılan bir çalışmada ise anneler maternal emzirme değerlendirme skalası kullanarak kendi emzirmelerini değerlendirmiştir. Sonuç olarak kendi emzirmesini başarılı bulan annelerin postnatal emzirme öz-yeterliliğinin arttığı ve emzirme sürelerinin daha uzun olduğu, bebeğin beslenmesine ilişkin sorunları çözme puanı ile emzirme öz-yeterlilik puanının pozitif ilişkili olduğu belirtilmiştir.^[26] Bu sonuç annelerin emzirmeye ilişkin özgüvenleri, yeterlilik ve başarı duyguları arttıkça daha etkili emzirdiği, daha etkili emzirdikçe de özgüvenlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları annelerin emzirme başarısının artırılması ve emzirme problemlerini çözebilmek için motivasyonlarının ve ilgilerinin, yani öz-yeterliliklerinin yüksek olmasının önemini göstermiştir.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda; annelerin postnatal emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları ile LATCH emzirme başarı puan ortalamaları arasında, pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre; emzirme hemşirelerinin/ ebelerinin/sağlık personellerinin emzirme başarısını artırmak için annelerin öz-yeterliliklerini yükseltmeye yönelik girişimlerde (gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde eğitim verme ve cesaretlendirme, destek grup oluşturma, emzirme sorunlarıyla baş etmeyi öğretme vb) bulunmaları ve araştırmacıların, emzirme başarısı, emzirme öz-yeterliliği ve uzun vadede emzirme sonuçlarının ilişkisini inceleyen longitudinal çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Horta BL, Victora CG Long-term effects of breastfeeding: A systematic review, World Health Organization 2013. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/79198/1/9789241505307_eng.pdf. (Erişim Tarihi: 18.07.2013).
2. Heymann J, Raub A, Earle A. Breastfeeding policy: a globally comparative analysis. Bulletin of the World Health Organization 2013;91: 398-406. <http://www.who.int/bulletin/volumes/91/6/12-109363.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.07.2013).
3. World Health Organization. Infant and young child feeding data by country. 2013. <http://www.who.int/bulletin/volumes/91/6/12-109363/en/>. (Erişim Tarihi: 18.07.2013).
4. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Sonuçları. 2008 <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/>. (Erişim Tarihi: 06.06.2013).
5. Alikashifoğlu M, Erginoz E, Taşdelen E, Baltas Z, Beker B, Arvas A. Factors influencing the duration of exclusive breastfeeding in a group of Turkish women. J Hum Lact 2001;17(3): 220-226.
6. Karaçam Z. Factors affecting exclusive breastfeeding of healthy babies aged zero to four months: a community-based study of Turkish women. J Clin Nurs 2008; 17(3): 341-349.

7. Tuncel EK, Dündar C, Canbaz, S, Peksen Y. Bir üniversite hastanesine başvuran 0–24 aylık çocukların anne sütü ile beslenme durumlarının saptanması. Cumhuriyet Hem Der 2006;10(1): 1–6.
8. Clifford TJ, Campbell MK, Speechley KN, Gorodzinsky F. Factors influencing full breastfeeding in a southwestern ontario community: assessments at 1 week and at 6 months postnatal. J Hum Lact 2006;22(3):292-304.
9. Sikorski J, Renfrew MJ, Pindoria P, Wade A. Support for breastfeeding mothers. Cochrane Database of Systematic Reviews 2002, Issue 1. Art. No.: CD001141. DOI:10.1002/14651858.CD001141.pub3.
10. Leff EW, Gagne MP, Jefferis SC. Maternal perceptions of succesful breastfeeding. J Hum Lact 1994; 10(2): 99-104.
11. Hauck Y, Reinbold J. Criteria for succesful breastfeeding: Mothers perceptions. J. Aust Coll Midwives 1996; 9(1): 21-27.
12. Odent M. Birth and Breastfeeding: Rediscovering the needs of women during pregnancy and childbirth. East Sussex, UK: Clairview Books; 2003.
13. Dennis CL, Fauz S. Development and psychometric testing of the Breastfeeding Self-Efficacy Scale. Research in Nursing & Health 1999; 22(5):399-409.
14. Aluş-Tokat M. Antenatal dönemde verilen eğitimin emzirme öz-yeterlilik algısına ve emzirme başarısına etkisi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Tezi, 2009.
15. Aluş-Tokat M, Okumuş H. Translation and psychometric assessment of the Breast-feeding Self-Efficacy Scale-Short Form among pregnant and postnatal women in Turkey. Midwifery. 2010;26(1):101-108.
16. Dennis CL. The breastfeeding self-efficacy scale:psycometric assesment of the short form. JOGNN 2003; 32(6):734-744
17. Jensen D, Wallace S, Kelsay P. LATCH: Breastfeeding charting system and documentation tool. JOGNN 1994; 23(1): 27-32.
18. Adams D., Hewell S. Metarnal and professional assessment of breastfeeding. J Hum Lact 1997; 13(4): 279-283.
19. Yenal K, Okumuş H. LATCH Emzirme tanılama ölçeğinin güvenilirliğini inceleyen bir çalışma. HEMAR-G Dergisi 2003; 5(1): 38-44.
20. Bahar Z. Verilerin çözümlenmesinde istatistiksel yöntemler. In: Hemşirelikte Araştırma. Ed. Erefe İ. İstanbul: Odak Ofset; 2002. s:246.
21. Meedya S, Fahy K, Kable A. Factors that positively influence breastfeeding duration to 6 months: A literature review. Women Birth 2010; 23(4):135-145
22. Varga E. Predictors of breastfeeding duration in primiparous women receiving motivational interviewing. Laramie: The University of Wyoming, Fay W. Whitney School of Nursing, Master of Science in Nursing, 2005.
23. Nichols J, Schutte NS, Brown RF, Dennis CL, Price I. The impact of a self-efficacy intervention on short-term breastfeeding outcomes. Health Education & Behavior, 2009; 36(2): 250–259.
24. Noel-Weiss J. The effect of prenatal education on maternal breastfeeding self-efficacy and breastfeeding duration, Ottawa: University of Ottawa, School of Nursing Faculty of Health Sciences, Master of Nursing, 2005.
25. Hannula L, Kaunonen M, Tarkka MT. A systematic review of professional support interventions for breastfeeding. J Clin Nurs 2008; 17(9):1132-1143.
26. White ML. A correlational study examining the relationships among maternal breastfeeding self –efficacy, problem-solving skills, satisfaction with breastfeeding experience, and duration. Newfoundland: Memorial University of Newfoundland, School of Graduate Studies, Master of Nursing, 2002.